

IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2021. – 2027.**Sažetak Programa – polazišta, opseg i ciljevi**

Studeni 2021.

IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora podržat će prekograničnu suradnju između zemalja sudionica u nadolazećem programskom razdoblju 2021.-2027. Program je trenutno u fazi pripreme, tijekom koje se dogovaraju ključne komponente programa između zemalja sudionica, a u skladu s procesom programiranja koji se sastoji od sastanaka Radne skupine za programiranje i konzultacija s mjerodavnim dionicima i partnerima, gdje su identificirani zajednički izazovi programskog područja, kao i mjere za njihovo rješavanje. Ovaj dokument predstavlja sažetak trenutne verzije IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2021.-2027., pružajući kratak pregled strateške orijentacije Programa. Interreg IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina - Crna Gora 2021.-2027. nastavlja se na postignuća, iskustva i naučene lekcije iz 2014. -2020., kao i na ona iz prethodnih programskih razdoblja kroz provedbu predviđenih zajedničkih prekograničnih aktivnosti.

1. Polazne točke

Predloženo programsko područje istovjetno je onome iz prethodnog programskog razdoblja 2014.-2020. Programsko područje obuhvaća 12 županija u Hrvatskoj, Brčko Distrikt i 109 općina u Bosni i Hercegovini kao i 11 općina u Crnoj Gori. Programsko područje obuhvaća ukupno 87.453,95 km² teritorija s 5.587.836 stanovnika.

Programsko područje ima značajan potencijal i brojne prednosti, ali se također suočava i s različitim izazovima koji utječu na održivi razvoj kao što su klimatske promjene, degradacija okoliša i prelazak na klimatski neutralno gospodarstvo. Očekivani rezultati Programa doprinijet će postizanju ciljeva postavljenih **Europskim zelenim planom**, a koji su naglašeni **Programom Ujedinjenih naroda o održivom razvoju do 2030. godine**. Program je izravno povezan s **Europskom strategijom za dunavsku regiju (EUSDR)** i **Europskom strategijom za jadransko-jonsku regiju (EUSAIR)**.

Interreg IPA program prekogranične suradnje Hrvatska- Bosna i Hercegovina – Crna Gora također je u skladu s općim ciljem IPA-e III, a to je potpora korisnicima u usvajanju i provedbi političkih, institucionalnih, pravnih, administrativnih, društvenih i gospodarskih reformi koje ti korisnici zahtijevaju kako bi bili u skladu s vrijednostima Unije.

2. Opseg i ciljevi programa

Opći cilj Interreg IPA CBC programa Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2021.-2027. je poticanje pametnog, zelenog i uključivog razvoja prekogranične regije kroz provedbu zajedničkih projekata i aktivnosti koje će biti podržane u okviru tri odabrana cilja politike:

Cilj politike 1 (PAMETNA EUROPA) - konkurentnija i pametnija Europa promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe i regionalne povezivosti u području IKT-a

Cilj politike 2 (ZELENIJA EUROPA) – zelenija, otporna Europa s niskom razinom emisija koja prelazi na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ugljika promicanjem prelaska na čistu i pravednu energiju, zelenih i plavih ulaganja, kružnoga gospodarstva, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama, sprečavanja rizika i upravljanja njime te održive urbane mobilnosti

Cilj politike 4 (SOCIJALNA EUROPA) - uključivija Europa s istaknutijom socijalnom komponentom provedbom europskog stupa socijalnih prava.

Odabrani ciljevi politika pretočeni su u četiri prioritetne osi koje će omogućiti Programu da postane alat za provedbu pametnih rješenja, koja odgovaraju potrebama i izazovima programskog područja. Unutar četiri prioritetne osi, sedam specifičnih ciljeva ukazuju na specifične promjene koje IPA program prekogranične suradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2021.-2027. predviđa postići kroz provedbu konkretnih akcija.

Prioritetna os 1 – Pametna ulaganja u istraživanja, inovacije i konkurentno poduzetništvo

Cilj politike „Pametna Europa“ (pretočen u prioritetnu os 1) iznimno je važan za razvoj programskog područja zbog nedovoljne razvijenosti u odnosu na zemlje EU i neravnomjernog razvoja između tri zemlje sudionice. Iako nerazvijene, sve tri zemlje imaju dobru osnovu za napredak na ovom polju. Razvoj programskog područja u odnosu na ovu Prioritetnu os prepoznat je kroz prilike za razvoj projekata vezanih uz istraživanje i inovacije te konkurentnost malih i srednjih poduzeća.

Financijska alokacija za ovaj prioritet preliminarno je predložena u iznosu od 20% ukupnih programskih EU sredstava, no konačnu odluku tek treba donijeti Radna skupina za programiranje.

Projekti koji će se financirati u okviru ovog prioriteta morat će doprinijeti sljedećim specifičnim ciljevima (SC):

SC 1.1 - Razvoj i jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te primjena naprednih tehnologija

Ovaj specifični cilj postići će se prekograničnom suradnjom provedbom sljedećeg indikativnog popisa aktivnosti:

1. Podrška istraživačko-razvojnima institucijama, javnim istraživačkim centrima, sveučilištima i centrima kompetencija u poticanju prekogranične inovacije i tehnologije temeljene na pristupu pametne specijalizacije.
2. Jačanje i modernizacija usluga poslovne podrške koje bi mogle pomoći kod: osposobljavanja, u marketingu, razvoju i implementaciji novih usluga/proizvoda, korištenju IKT usluga i novih tehnologija, prilikom uvođenja inovativnih rješenja u organizaciju poslovanja i procese itd.
3. Ubrzavanje inovacija i prijenos tehnologije (npr. plava i zelena ekonomija, poljoprivreda, proizvodnja hrane, ribarstvo i akvakultura, klimatske promjene, obnovljivi izvori, pametna proizvodnja, bioraznolikost, kulturna i kreativna industrija, razvoj vještina za pametnu specijalizaciju, zdravlje i buduće digitalne tehnologije) suradnja između istraživačkih institucija, malih i srednjih poduzeća, javnog sektora i razvojnih organizacija za poticanje inovacija i razvoja tehnologije na temelju pristupa pametne specijalizacije.

4. Ulaganja u istraživačku infrastrukturu malog obujma i opremu.

SC 1.3 - Jačanje održivog rasta i konkurentnosti MSP-ova i otvaranjem radnih mjesta u njima, među ostalim i kroz produktivna ulaganja

Ovaj specifični cilj postići će se prekograničnom suradnjom provedbom sljedećeg indikativnog popisa aktivnosti:

1. Podrška lokalnim malim i srednjim poduzećima u suočavanju s izazovima u vezi s njihovom veličinom, ograničenim resursima (poput vještina i financija) ili industrijskim i tržišnim uvjetima, uključujući unutar lanaca opskrbe i s većim poduzećima putem shema vaučera za kupnju prekograničnih poslovnih savjeta ili u obliku sub-grantova ili fondova za male projekte.
2. Poboljšanje kapaciteta poduzetnika, uključujući mikro poduzetnike, poput obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, u pogledu marketinga, robne marke, istraživanja tržišta, e-poslovanja, konkurentnosti i obrazovanja te osposobljavanja za poduzetničke vještine u područjima poljoprivrede, turizma i IKT-a.
3. Razvoj i podrška postojećim poslovnim klasterima i mrežama malih i srednjih poduzeća u cilju razvoja i promicanja zajedničkih proizvoda za lokalna prekogranična i međunarodna tržišta.

Prioritetna os 2 - Zelena ulaganja u zaštitu okoliša i učinkovito upravljanje rizicima

Cilj politike „Zelena Europa“ (pretočen u prioritetnu os 2) iznimno je važan za razvoj programskog područja zbog zajedničkog problema sve tri zemlje. Raznolikost u korištenju energetske resursa i nedovoljno korištenje obnovljivih izvora energije među glavnim su izazovima. Istodobno, postoji značajan potencijal za korištenje obnovljivih izvora energije u cijelom programskom području. Potrebni su daljnji koraci za postizanje bolje energetske učinkovitosti, smanjenje onečišćenja uzrokovanog prekomjernom uporabom fosilnih goriva u transportu i grijanju te bolja zaštita okoliša općenito.

Financijska alokacija za ovaj prioritet preliminarno je predložena u iznosu od 40% ukupnih programskih EU sredstava, no konačnu odluku tek treba donijeti Radna skupina za programiranje. Visina alokacije odražava potrebna ulaganja u područja održive energije/obnovljive energije, prilagodbe klimatskim promjenama i upravljanja rizicima.

Projekti koji će se financirati u okviru ovog prioriteta morat će doprinijeti sljedećim specifičnim ciljevima (SC):

SC 2.1 - Promicanje energetske učinkovitosti i smanjenje emisija stakleničkih plinova

Ovaj specifični cilj postići će se prekograničnom suradnjom provedbom sljedećeg indikativnog popisa aktivnosti:

1. razvoj i provedba zajedničkih pilot i demonstracijskih akcija na inovativnim tehnologijama, mjere i rješenja u području upravljanja energijom i smanjenja emisije stakleničkih plinova (npr. praćenje kvalitete zraka i drugih parametara u javnim zgradama u većem opsegu).
2. Ulaganja u mjere i radnje koje povećavaju energetske učinkovitost i poboljšavaju integraciju održivih izvora energije u različitim sektorima.

3. Promicanje pilot akcija u građevinskom sektoru koje su u skladu s Valom obnove i Europskim zelenim planom. Pristup međusektorske povezanosti trebao bi biti naglašen integracijom energije zgrada i seizmičke rekonstrukcije.
4. Zajednički poticaji i pilot projekti za poticanje i osiguravanje strateškog pristupa energetske učinkovitosti (npr. razvoj SECAP -a).
5. Jačanje prekogranične suradnje i prijenosa znanja u regiji kroz razmjenu iskustava, informacija (podizanje svijesti) te znanja i izgradnju kapaciteta putem online i in-situ treninga u cilju poboljšanja vještina u području energetske učinkovitosti.

SC 2.4 - Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama i sprječavanja rizika od katastrofa te otpornosti, uzimajući u obzir pristupe utemeljene na ekosustavima

Ovaj specifični cilj postići će se prekograničnom suradnjom provedbom sljedećeg indikativnog popisa aktivnosti:

1. Razvoj i uvođenje zajedničkih rješenja i sustava za praćenje, sprječavanje i upravljanje potencijalnim rizicima (npr. poplave, požari, klizišta, suše, onečišćenje mora, potresi itd.).
2. Poticanje međusektorske/međudržavne suradnje u sprječavanju rizika i upravljanju brzim odgovorom kroz razvoj i provedbu zajedničkih protokola, postupaka i pristupa.
3. Jačanje institucionalnih i stručnih kapaciteta i podizanje svijesti za rješavanje pitanja okoliša, klimatskih promjena i rizika od katastrofa.
4. Uspostava zajedničkih centara za hitne slučajeve, uključujući infrastrukturu manjeg opsega i opremu, kao i promicanje malih ulaganja u javnu infrastrukturu za obuku.
5. Razvoj prekogranične procjene rizika i strategija rizika od katastrofa za prekogranične opasnosti kao što su šumski požari, klizišta, poplave i relativna promjena razine mora.

SC 2.6 - Promicanje prijelaza na kružno i resursno učinkovito gospodarstvo

Ovaj specifični cilj postići će se prekograničnom suradnjom provedbom sljedećeg indikativnog popisa aktivnosti:

1. Razvoj i provedba pristupa i rješenja za ograničavanje odlaganja svih vrsta otpada na odlagališta i zadržavanje njihove vrijednosti (kao budućih resursa) u gospodarskom ciklusu.
2. Povećanje svijesti kreatora politike i dionika o okolišnim i ekonomskim mogućnostima kružnog gospodarstva i poboljšanje njihovih kapaciteta za praktičnu primjenu pristupa kružnog gospodarstva u različitim sektorima (poput elektronike, graditeljstva i građevinarstva, tekstila, plastike, ambalaže, hrane, poljoprivrede).
3. Razvoj i provedba zajedničkih pilot i demonstracijskih akcija koje blisko uključuju građane (npr. dobra praksa u odvojenom prikupljanju otpada i ponovnoj upotrebi otpada, pilot testiranje popravaka, ponovna uporaba, itd.) kako bi se potaknule promjene u ponašanju, veće prihvaćanje održivijih proizvoda te uspostavili obrasci potrošnje i proizvodnje koji štede resurse.

Prioritetna os 3 - Dostupne i otporne zdravstvene usluge

Cilj politike "Socijalna Europa" (djelokrug za zdravstvene usluge koji je pretočen u prioritetnu os 3) je iznimno važan za razvoj programskog područja zbog postojećeg stanja koje se smatra uglavnom nedovoljno organiziranim u smislu održivosti sustava zdravstvene i socijalne skrbi zbog smanjenja medicinskog osoblja s jedne strane i stanovništva koje sve više stari s druge strane. Ključne razvojne mogućnosti su prepoznata potreba za de-institucionalizacijom zdravstvene i socijalne skrbi. Zdravstveni sustav ima dobro uspostavljenu infrastrukturu koja se može modernizirati kako bi bila učinkovitija. Jačanje suradnje između pružatelja zdravstvenih usluga mogla bi im pomoći da učinkovitije funkcioniraju u kontekstu povećanja mobilnosti pacijenata i zdravstvenih djelatnika.

Financijska alokacija za ovaj prioritet preliminarno je predložena u iznosu od 15% ukupnih programskih EU sredstava, no konačnu odluku tek treba donijeti Radna skupina za programiranje.

Projekti koji će se financirati u okviru ovog prioriteta morat će doprinijeti sljedećem specifičnom cilju (SC):

SC 4.5 - Osiguravanje jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi i poticanje otpornosti zdravstvenih sustava, uključujući primarnu skrb, te promicanje prijelaza s institucionalne skrbi na skrb unutar obitelji i zajednice

Ovaj specifični cilj postići će se prekograničnom suradnjom provedbom sljedećeg indikativnog popisa aktivnosti:

1. Razvoj i provedba IKT rješenja i (pilot) akcija za podršku digitalizaciji u zdravstvu.
2. Zajedničko ulaganje i poboljšanje zdravstvene zaštite i dugotrajna skrb za ugrožene skupine, s naglaskom na starije osobe i osobe s invaliditetom.
3. Kupnja visokotehnološke opreme za podršku zajedničkim prekograničnim uslugama, npr. telemedicina, dijagnostika, pokretne klinike, uključujući i infrastrukturu malih razmjera.
4. Prijenos znanja u regiji razmjenom iskustava, podizanjem svijesti, te jačanjem znanja i kapaciteta putem online i in-situ treninga u cilju poboljšanja vještina u području zdravstvene i socijalne skrbi (uključujući primarnu skrb i obiteljsku i skrb u zajednici).

Prioritetna os 4 – Održivi i uključivi turizam i kultura

Cilj politike "Socijalna Europa" (djelokrug vezan uz turizam i kulturu pretočen u prioritetnu os 4) je iznimno važan za programsko područje zbog činjenice da sektor turizma ima važnu ulogu u gospodarstvu, značajno pridonoseći zapošljavanju i dodanoj vrijednosti. Pandemija Covid-19 negativno je utjecala na turizam, kulturu i srodne sektore koji su pretrpjeli značajne gubitke, posebice mikro i mala poduzeća. U financijskoj perspektivi 2021. – 2017. važno je razviti otporniji i održiviji turistički sektor koji će očuvati identitet programskog područja i njegove zajedničke resurse, prirodnu i kulturnu baštinu koja je trenutno pod izazovom nedovoljnog očuvanja i održive valorizacije.

Financijska alokacija za ovaj prioritet preliminarno je predložena u iznosu od 15% ukupnih programskih EU sredstava, no konačnu odluku tek treba donijeti Radna skupina za programiranje.

Projekti koji će se financirati u okviru ovog prioriteta morat će doprinijeti sljedećem specifičnom cilju (SC):

SO 4.6 - Jačanje uloge kulture i održivog turizma u gospodarskom razvoju, socijalnoj uključenosti i socijalnim inovacijama

Ovaj specifični cilj postići će se prekograničnom suradnjom provedbom sljedećeg indikativnog popisa aktivnosti:

1. Razvoj i provedba zajedničkih (pilot) akcija za podršku raznolikosti turizma ulaganjem u manje poznate destinacije i različite oblike turizma (kulturni, seoski, agroturizam, aktivni turizam, zdravstveni itd.).
2. Razvoj i implementacija inovativnih rješenja, stvaranje pametnih destinacija (npr. putem digitalizacije i kreativnih industrija) te novih usluga i proizvoda za određene ciljane segmente tržišta (starije osobe, mladi ljudi ili osobe s invaliditetom).
3. Razvoj i provedba mjera zaštite, razvoja i promicanja kulturne baštine i kulturnih usluga.
4. Potpora malim i srednjim poduzećima, uključujući društvene inovacije u turizmu i kulturi – razvoj postojećih ili novih turističkih i kulturnih poduzeća (naglasak na zaštiti, razvoju i promicanju prirodne baštine i eko-turizma).
5. Ulaganja u fizičku obnovu i sigurnost javnih prostora, u okviru njihovog uključivanja u turistički i/ili kulturni krug.